

Сьогодні однією з складових ефективної організації обліку наявності та руху готової продукції є високий рівень використання облікової інформації для оцінки якісних та кількісних характеристик готової продукції.

Ключові слова: собівартість продукції, витрати виробництва, витрати реалізації, реєстр документів, корегування собівартості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика (навч.-практ. посіб.) / Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б., Кисла В.І. – К.:ЦУЛ, 2010.–536 с.
2. Вігуржинська С.Ю. Економіка підприємства/Конспект лекцій. -Одеса,2004.-256 с.
3. Круш П.В., Подвігіна В.І., Сердюк Б.М. та ін. Економіка підприємства: Навч. посіб. / за заг. ред. П.В.Круша, В.І. Подвігіна. - К.: Ельга-Н., КНТ, 2007. - 780 с.
4. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні [Текст] : монографія / М. С. Пушкар, Л. В. Нападовська, Я. Д. Крупка [та ін.] ; за ред. М. С. Пушкар. – Тернопіль : Економічна думка, 2010. – 267 с. – До 50-річчя ТНЕУ. – Із змісту : Пушкар, М. С. – С. 6–36 ; С. 128-149 ; С. 206-215.

УДК 336.145

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК УПРАВЛІНСЬКА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Студ. І.І. Трошій, гр. Е-31

Студ. К.М. Купрієнко, гр. Е-31

Науковий керівник доц. Я.В. Догадайло

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Мета і завдання. Метою дослідження є поглиблення теоретичних і удосконалення методичних основ щодо удосконалення технології бюджетування в системі управління підприємствами легкої промисловості. Для досягнення поставленої мети вирішено наступні завдання: формування понятійного апарату бюджетування; визначення бюджетування як управлінської технології підприємства; формування системи підконтрольних показників; складання форматів основних бюджетних документів та вибір комплексного бюджетного документу.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єкт дослідження - бюджетування підприємства. Предмет дослідження – методи, моделі та технології бюджетування підприємства.

Методи та засоби дослідження. Системний підхід, метод індукції, метод дедукції, метод логіко-теоретичного узагальнення, метод порівняння, метод експертних оцінок, SWOT – аналіз, метод статистичного аналізу бухгалтерських рахунків, матричний метод

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Удосконалено технологію бюджетування шляхом додавання до неї складових, які пов'язують бюджетування зі стратегією розвитку підприємства; вперше обґрунтовано збалансовану систему показників, що характеризує результативність кожної стратегії; удосконалено формати основних бюджетних документів шляхом розділення витрат на

постійні та змінні та забезпечення можливості розрахунку збалансованої системи показників.

Результати дослідження. Під бюджетуванням розуміється управлінська технологія, яка дає змогу зв'язати діяльність підприємства зі стратегічними цілями, аналізувати і прогнозувати виконання планів підприємства. Дане визначення включає в себе всі визначені переваги бюджетування та ліквідує недоліки поняття, вказує на технологічну сторону бюджетування, яка виражає перетворення інформації в процесі бюджетування для досягнення конкретних цілей, пов'язує бюджетування зі стратегією підприємства, а не тільки з тактичною та оперативною діяльністю, а також з системою управління діяльністю підприємства, її аналізом та прогнозами здійснення у майбутньому. Основною складовою процесу бюджетування є бюджет. Бюджет – це комплексний план діяльності підприємства, який охоплює всі сторони діяльності підприємства, вичерпно характеризує очікувані витрати та джерела їх покриття, а також результати і перспективи розвитку підприємства та його структурних підрозділів на попередній період часу та по окремим півперіодам. Такий підхід до визначення бюджету підприємства дає змогу розкрити внутрішній зміст бюджету, характеризує як інструмент гнучкого управління підприємством, що забезпечує ефективну діяльність суб'єкта господарювання. Визначення має найбільш широкий економічний зміст, оскільки розкриває, що бюджет є тактичним планом підприємства, деталізує його стратегію розвитку та охоплює всі сфери діяльності.

Бюджетування як управлінська технологія передбачає реалізацію трьох етапів – технології, організації та автоматизації; технологія бюджетування є основним етапом постановки бюджетування від якості якого залежать наступні етапи, тому саме на ньому запропоновано здійснити взаємозв'язок бюджетування зі стратегією розвитку підприємства, та додати до переліку її складових ще дві – розробку збалансованої системи показників та вибір методів бюджетування. В якості методу для визначення стратегії розвитку підприємства на ринку обрано методичку SWOT-аналізу, на основі якої визначено чотири можливі стратегії розвитку підприємства. Для оцінки результативності стратегій розроблено систему збалансованих показників для кожної зі стратегій розвитку підприємства та сформовано інформаційну базу для характеристики результатів реалізації кожної зі стратегій. Також удосконалено формати основних бюджетних документів шляхом

Для проведення комплексної оцінки майбутнього фінансово-економічного стану підприємства використовуються три основні бюджетні документи: бюджет прибутку та збитків, бюджет руху грошових коштів та бюджетний баланс. Формати даних бюджетів є об'ємними та характеризують окремі боки діяльності підприємства. Керівнику підприємства необхідно використовувати один документ, який би дозволив швидко та об'єктивно характеризувати результати багатобічної діяльності підприємства. Аналіз літературних джерел дозволив виявити тільки три різновиди такого документу: матриця Моблі [3], уніфікований аналітичний баланс (УАБ) [1] та матриця Якобса [2]. Ці три різновиди мають певні властивості – вони поєднують всі основні форми фінансової звітності та відбивають результати роботи підприємства як в статичній так і в динамічній. В силу того, що матриці Моблі та Якобса не одержали широкого використання із-за складності заповнення та розуміння економічного сенсу регулюючого стовпця, для підприємств пропонується використовувати уніфікований аналітичний бюджетний баланс. За допомогою УАБ керівник зможе аналізувати залишки активів та пасивів на початок та кінець звітної періоду, а також основні результати діяльності підприємства на основі розділів: грошові кошти; валова виручка;

прибуток та фонди [4]. Наявність такого документу значно спрощує прочитання та розуміння бюджетів підприємства. Головна його перевага полягає в тому, що в одному балансі сходяться показники всіх трьох основних бюджетів підприємства.

Впровадження в практичну діяльність підприємств легкої промисловості одержаних результатів дозволить створити умови для успішної роботи підприємства, раціонального використання його ресурсів, укріпити фінансову дисципліну, підвищити рівень інвестиційної привабливості та конкурентоспроможність підприємства.

Висновки. Таким чином, виходячи з сутності збалансованої системи показників, методів і принципів бюджетування, а саме принципу зв'язаності бюджетування зі стратегією підприємства, авторами пропонується включати до технології бюджетування не п'ять складових, а сім – принципи бюджетування, цілі та задачі, види бюджетів, формати бюджетів, схеми консолідації, вибір методу бюджетування, систему збалансованих показників. Окрім того на підставі розробленої системи збалансованих показників за кожною зі стратегій, сформовано інформаційну базу вимірювання можливих результатів діяльності підприємства за кожною з них. Інформація, необхідна для розрахунку цих показників була відображена в форматах основних бюджетних документів. Також при формуванні набору статей було застосовано розділення витрат за ознакою їх відношення до змін обсягів виробництва, тобто на постійні та змінні. Завдяки цьому досягається прозорість інформації в бюджетних формах. Управлінському персоналу підприємств легкої промисловості пропонується замість трьох основних бюджетів надавати один документ – уніфікований аналітичний бюджетний баланс, використання якого дозволить об'єктивно аналізувати майбутні результати багатобічної діяльності підприємства, здійснювати аналіз фінансово-економічного стану та управління економікою підприємства в реальному режимі часу.

Ключові слова. Бюджетування, управлінська технологія, збалансована система показників, комплексний бюджетний документ

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грачев А.В. Финансовая устойчивость предприятия: анализ, оценка и управление в экономике / А.В. Грачев. – М.: Дело и Сервис, 2006. – 544 с.
2. Jacobs J.F. Jacobs Matrix surpasses Mobley Matrix^{TM}. – Режим доступу: http://papers.ssrn.com/sol3/cf_dev/AbsByAuth.cfm?per_id=333079
3. Матриця Моблі. – Режим доступу: <http://www.greenbiz.com/blog/2006/02/27 /what-mobley-matrix>